

SON NEOFALANTE

Nunha entrevista a Xurxo Souto, publicada por un medio escrito, afirmaba que o futuro do galego estaba nos neofalantes das cidades, en barrios como o vigués de Coia que vén sendo o meu berce.

Nacín nos Campos da Fontaíña, na aldea do Resío, en Coia (San Martiño de). Seino grazas ao traballo de

lladores pois Coia é un deses barrios obreiros que no seu día foi arrabalde. Son castelán falantes os fillos dos traballadores que acoden á escola onde, malia recibiren aulas en galego, se relacionan unicamente en castelán.

Son castelán falantes a mocidade dos institutos e os que xa traballan. Son castelán falantes os dos bares, os dos

danzas e unha delas foi o galego. Entroume aquel becho logo de saber que os meus avós foran aldraxados na miña cidade por falaren galego publicamente; entroume o becho porque o meu nome en galego vén dende que os meus pais me bautizaron relixiosamente; entroume o becho porque atopaba noutros amigos

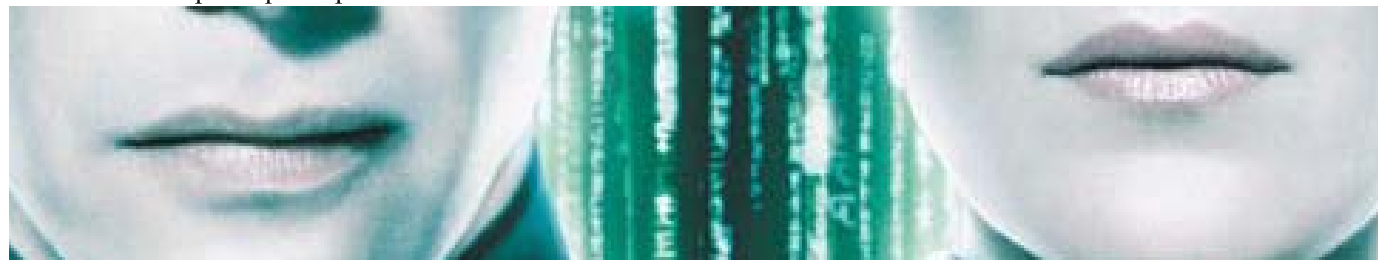
Iván Sestay que recuperou a toponimia tradicional nun espléndido traballo publicado pola Área de Normalización Lingüística da U. de Vigo. Nacín no Resío que non no Rocío. Falan algúns tarugos de castellanizar os topónimos cando hai casos tan dantescos como o da miña parroquia: pois resulta que a Igrexa dixo que había que facer dúas parroquias na antiga de San Martiño de Coia e entón inventou a da “Virgen del Rocío”. Na igrexa está a figura virxinal. Montan tal parroquia a partir da

quioscos, os da panadería, os da mercería... son castelán falantes. Eis o barrio onde medrei e eis a realidade do galego nunha comunidade urbana de clase media-baixa.

Neste seo nacín e medrei, sendo castelán falante até os 17 anos. Só falaba castelán. Para que precisaba eu o galego naquel contexto? Os meus amigos todos falaban castelán, a miña familia falaba castelán, na escola falábanme en castelán, no equipo de fútbol tamén... non tiña aldea onde escoitar o galego (son da

casos en que nas súas casas se falaba galego pero fóra non; entroume o becho que era a conciencia de ser galego, de identificarme con Galiza e procurar a miña identidade. Foi un proceso parello a outras inxedanzas.

Aquela treboada de ideas eran compartidas por outros mozos da miña escola e comezamos a escribirmos notas en galego e mesmo a identificarnos como “Xeración Ceibe”. Son trangalladas de rapaces pero aquilo

castellanización do topónimo Resío. É para rir ás cachizas! Pero o conto évos ben triste polo dominio imperial da ignorancia. Din que chove e mexan por nós!

En Coia só os vellos falan galego. Hainos que ir escoitar ás mañás dos días laborais aos parques. O resto, agás contados casos, son castelán falantes. Son castelán falantes os traba-

xeración urbana pois son dos poucos que ten a estirpe no Berbés) nin tiña lugares onde escoitalo de viva voz. Só a televisión, a radio, a música e algún vello do parque, incluídos veciños do meu edificio, moito mariñeiros xubilados. Que era o galego entón? Unha lingua allea a min e eu era un estranxeiro na miña patria. Cando medrei tiven as miñas inque-

ía marcando pois para nós o galego pasaba a ser a nosa lingua de comunicación. Logo comezamos a esforzarnos para facer os exames en galego en materias impartidas en castelán. Mais si, fóra de nós, seguíamos falando castelán. Non tiñamos problemas pedagóxicos nin psicolóxicos por estudar en galego ou en castelán segundo a materia,

nin precisabamos de traducións como afirman os catro gatos piollosos.

Rematei a escola e pasei á universidade. Decidira estudar filoloxía galega e tiña a oportunidade de mudar radicalmente a miña escolla lingüística. Fíxeno. Non foi nada doado. Cando un muda a súa lingua dun día para outro atopa atrancos en moitos lugares, prexuízos bastardos e incomodidades. Por exemplo, no meu edificio e no meu barrio, onde sempre falara castelán, ao falar en galego algúns preguntábanme con retranca: agora es do Bloque? Había problemas de co-

Son neofalante. Cando me pasei ao galego sabía que non falaba un galego correcto. Incluso tiña as miñas dúbidas: debo falar o galego das normas ou recuperar o galego cos trazos dialectais de Vigo? Sabía que foneticamente era penoso e que no léxico tiña moitas lagoas. Tiña que traballalo e esforzarme. Non me podía botar atrás.

Aquí quero reflexionar porque na miña experiencia téñome atopado xente que me dicía: con ese galego tan mal falado é mellor que fales castelán. Por que? Por que en determina-

(feito inaudito antes); conseguín que algúns dos meus amigos (que son os mesmos dende que teño 15 anos e algúns antes), quen falaban só castelán, sexan hoxe tamén galego falantes; conseguín que para os meus sobriños pequechos haxa na familia alguén que lles fale galego e eles se dirixen a min, con dificultades pero fano, en galego; conseguín que a miña familia e os meus amigos opten pola opción do galego para recibir información, para redactar papeis oficiais ou para dirixirse a calquera institución.

municación na miña familia cando facía escollas léxicas patrimoniais que eles non comprendían. Cos meus amigos non fixo falla moita explicación pero algún compañeiro da escola que me tiña atopado tempo despois preguntaba estrañado: *ahora hablas gallego?*

Confeso que onde máis dificultades atopei foi na miña propia familia. Pasara 17 anos falando só castelán. A miña familia trataba de facer o esforzo de falar en galego pero acababan indo ao castelán. Foi un proceso moi lento pero había que manterse firme. Para min o máis complexo pero que foi felizmente superado.

das persoas pesan eses comentarios? Está claro que non queremos que se fale un galego deturpado pero no canto de facer esas aseveracións canónicas cómpre arengar aos neofalantes a mellorar o seu galego. Hai que comprender que se na nosa sociedade é raro e difícil facer unha vida en galego imaxínade como será de difícil para unha persoa que medrou falando só castelán e se pasou ao galego sendo xa mozo ou home dentro dun contexto urbano.

A miña experiencia foi moi positiva pois conseguín co tempo que os meus irmáns se dirixan a min en galego e, cando estamos xuntos toda a miña familia, manteñamos parolas en galego

Todas estas persoas que conforman o meu íntimo conforman hoxe tamén un bastión da defensa do galego cando naceron e medraron rodeados de castelán. Somos neofalantes.

Cómpre arengar e animar, potenciar o galego no mundo urbano pois malia o que digan os paparolos liderados polo supremo destes, Fernández Alvariño, en Coia, en Vigo, en calquera cidade galega, queremos vivir en galego!

Xurxo Martínez González

TUENTI EN GALEGO, PRESTIXIO PARA A LINGUA ENTRE A XENTE NOVA

A Mocidade pola Normalización Lingüística felicítase pola "boísima noticia" e lembra a campaña que promoveu para que o idioma estivese na rede social.

O anuncio de que a rede social Tuenti estará tamén dispoñíbel en galego foi recibido con satisfacción pola Mocidade pola Normalización Lingüística. O colectivo considera unha "boísima noticia" para a lingua que a xente nova poida usar o galego na rede social máis empregada por ese tramo de idade. Anima, asemade, a que todas as persoas usuarias aproveiten "o importante dereito que vimos de conquistar". As mocidades da Mesa xa contan cun perfil propio en Tuenti a través do que difunde e promove iniciativas dirixidas á xente nova que reivindicán o uso do galego en diferentes ámbitos. De feito, no último ano promoveu unha campaña para que Tuenti estivese en galego do mesmo xeito que xa están outras redes sociais, como Facebook. A Mocidade animou a enviar queixas masivas ao equipo xestor de Tuenti pola exclusión do galego e polo uso deturpado dalgúns topónimos. Paralelamente, promoveu eventos reivindicativos para reclamar ese servizo en galego, que sumaron até hoxe máis de 20 mil adhesións.

Prestixio do galego

O colectivo aplaude "o cambio de actitude" dos xestores de Tuenti no uso das distintas linguas oficiais do Estado Español e considera "un éxito para a nosa lingua poder estar presente con normalidade nas redes sociais máis importantes do momento, con millares de usuarias e usuarios, nesta época na que as novas tecnoloxías xa fan parte da vida cotiá da mocidade". Asegura que é fundamental "vincular a nosa lingua a ámbitos considerados de prestixio pola mocidade para rehabilitar, fortalecer ou mesmo crear unha consciencia lingüística favorábel ao galego".

O GALEGO REMOCICA EN INTERNET

A nosa lingua é a número 22 entre as máis empregadas na rede de microblogs Twitter, por diante de moitos outros idiomas máis falados.

A rede social Twitter está só en inglés e en xaponés. Ademais, o feito de reunir usuarios de todo o mundo e de diferentes linguas fixo necesario que existise algún tipo de tradutor automático para, cando menos, permitir esa comunicación. Por Vilaweb coñecemos o lanzamento de Twinslator, que se atopa en fase beta e inclúe 42 linguas, entre elas o catalán e o galego.

E, a pesar de todo, o galego é unha das linguas máis empregadas en Twitter. Aínda que poida parecer chocante, está por diante do idioma catalán. É máis: é a primeira lingua non oficial dun estado en aparecer, no posto número 22, co 0,104% das mensaxes.

Segundo unha clasificación da que sabemos grazas ao blog de Opaco, e que forma parte dun proxecto de detección de idiomas e tradución baseado no motor de Google, a lingua máis empregada en Twitter é, como era de supoñer, o inglés, con máis do 60%, e cun tamén sorprendente segundo lugar para o portugués, co 9,5% do total das mensaxes. O terceiro lugar vai para os textos aos que non se lles atopou unha correspondencia lingüística fiable.

Se estes datos se confirman, podería supoñer que o galego é unha das linguas que, en proporción ao seu número de falantes, máis se empregan nesa rede de microblogs. E iso, aínda que haxa moitos usuarios galegos de Twitter que se resisten a empregar a súa lingua propia. E tamén hai que lembrar que existe un equivalente autóctono, Laretta.net, pensado para galegofalantes.

OS CIBERIRMANDIÑOS

Saben que a enciclopedia de referencia en Internet, a Wikipedia, ten en galego a décima parte dos artigos que en español, pese a que a porcentaxe de galegofalantes no mundo é 0,7% da de hispano falantes? Que hai aplicacións informáticas que se traducen antes ao noso idioma que ao francés ou ao alemán? Que tamén está traducida Facebook, a rede social que tende a ter tantos membros no mundo como usuarios de Internet, e na súa irmá emerxente, Twitter, o galego está entre os 20 idiomas máis usados? O idioma propio de Galicia ten unha presenza na Rede moito máis elevada que nos medios de difusión tradicionais, e todo iso non con subvencións oficiais, como reza o mantra neoliberal, senón grazas ao esforzo desinteresado de milleiros de persoas.

A Galipedia ten máis artigos que as versións hindi e grega da Wikipedia

Todo comezou nunha época tan prehistórica en Internet como principios dos 90. Unha das primeiras asociacións, aínda vixente, é a Ciberirmandade da Fala, que fundou Camilo Regueiro. Daquela había 300 webs en galego (o ano anterior eran 95). Ao seu labor de tradución do software e difusión sumouse despois Galego21, un proxecto nucleado por Antón Méixome e Susana Sotelo e o autor do primeiro programa de tradución automática, Roberto Abalde, argentino neto de galegos. Pero o crecemento exponencial deuse coa chamada web 2.0.

A Galipedia, a Wikipedia en galego, tiña onte a mediodía 55.792 artigos. Entre os 272 idiomas que hai, está no posto 41º por número de artigos, por riba do hindi e do grego (o primeiro é o inglés, o segundo o alemán. O español está de oitavo, con 564.304, case empatado co portugués, e por

detrás do polaco e o holandés). A Galipedia creouna en marzo de 2003 Ilvi, un internauta ao que nin sequera coñecen os administradores da Galipedia, que supoñen que é estadounidense. O primeiro usuario galego, Agremon (Antonio Gregorio Montes, un ribadense de 52 anos), rexistrouse en agosto dese ano. "Eu comezara a colaborar na Wikipedia en español, pero en canto vin aquilo, sumeime e fun metendo cousas ata que desde Wikipedia me propuxeron ser administrador", di Agremon, que agora sigue formando parte da ducia de administradores que coordinan a edición en galego. "Agora está en mans de xente máis nova", di este profesor de Física que anda a promover unha rede de páxinas científicas galegas. "O mellor foi coñecer xente con ánimos de facer cousas por Galicia, e o peor, os que se foron por desavinzas e os que se meten para desfacer o que fan outros". Hoxe hai 17.000 usuarios rexistrados, aínda que non todos editan, pero tamén hai moitos que fan artigos de forma anónima. Entre uns e outros, van xa millón e medio de edicións. "Pode parecer fachendoso, pero a Galipedia ten máis calidade que as versións española ou portuguesa, pola sinxela razón de que é máis doado controlala. Retirar da Galipedia un artigo que aseguraba que en Curtis había tres lugares con nomes de Pokemon foi doado, abonda con ir ao nomenclátor. Retíralo da Wikipedia en inglés foi moito máis traballoso", argumenta Xabier Cid, un ourensán de 34 anos residente en Escocia. Outros administradores, Alberte Álvarez Gil, un veciño de Salceda de Caselas que estuda en Madrid, ten mesmo recollido no seu blog unha chea de esmendrellantes achegas que houbo que retirar. Non todos os vandalismos son divertidos. Álvarez Gil reconece que non usa demasiado a Wikipedia en español desde que perdeu o tempo tentando corrixir -en van- Rianjo e

tamén porque domina o inglés e algún idioma a maiores.

En Burdeos (Francia) vive Juan Lens, un arquitecto de 26 anos que foi dos primeiros en poñerse a traducir Facebook. "O máis interesante é que un grupo de tradutores amateurs estamos aprendendo o novo galego das tecnoloxías, e mesmo inventando sen medo usos como o de 'facerse seareiro de...' ou 'facerlle cóxegas a alguén'. A miña moza, que é polaca, hai unha semana cambiou o seu Facebook para o galego, e agora avísame das frases que hai sen traducir". Van 44.996 traducións entre Lens e o resto dos 172 tradutores activos, desde estudantes a profesionais como Fernando Ojea, director de Relacións Exteriores da CRTVG: "Foi o propio Facebook quen me invitou a traducir, non sei por que, e pareceume que era un bo xeito de espallar o galego polo mundo, elevándonos un pouco sobre o balbordo das nosas controversias lingüísticas cotiás. Probei e gustoume".

O altruísmo tamén o practican as empresas. Algueirada, sociedade de animación cultural, é o soporte de Blogaliza, a comunidade de blogs que agrupa e difunde 2.800 das 9.000 bitácoras que se estima existen en galego. Dálles hospedaxe, aplicacións e servizos de balde, incluído o de consulta técnica on line, un soporte certamente inhabitual. Todo, incluídos tres postos de traballo e tres colaboradores, sufrágase cos outros ingresos da empresa, sen axudas públicas. "Nunca as pedimos. A gran construción intelectual que é o software libre é unha economía de agasallo, que non é economía, pero si que o é. E na medida en que necesitamos axuda, a comunidade de blogs colabora, bota unha man etiquetando..." explica Pedro Silva, un vilagarcián de 37 anos que traballa a tempo completo en Blogaliza, onde se xuntaron esforzos voluntarios para realizar AchegArte,

a feira cultural que substituíu ao Cultural cando a Xunta non se fixo cargo.

Tamén A Navalla Suíza botou a andar hai un mes EuFalo.TV, que se define como "un documental colaborativo sobre a lingua e os falantes". Cento e pico de vídeos, gravados polos autores ou enviados pola xente, sobre qué se fala e por qué. Teñen 579 usuarios rexistrados, 2.230 fans en Facebook e levan 47.871 visitas dende o seu

lanzamento. "Dende que nos xuntamos para montar a empresa tiñamos pensado que un proxecto ao ano fose propio e feito pola ben da comunidade", sinala o coordinador d'A Navalla, Berto Yáñez, un viveirense de 31 anos, que non zafa do debate de se facer as cousas de balde supón competencia desleal ou incide negativamente no emprego. "O importante é 'facer cousas', e facelas pola comunidade é crear riqueza, directa e

indirectamente. Un exemplo claro é o software libre, todo ese traballo feito gratuitamente ao longo dos anos derivou en moreas de empregos", asegura. "As culturas colaborativas, capaces de crear riqueza dende a colaboración, progresarán. As que seguen un modelo medieval sostido na autosuficiencia, desaparecerán", di, máis categórico, Xabier Cid.

Xosé Manuel Pereiro (adaptación de El País)

DIME COMO XESTICULAS E DIREICHE QUE LINGUA FALAS

Un novo estudo canadense asegura que con só catro meses, os meniños saben polas expresións no rostro do falante se fala por exemplo en inglés ou en francés. Porén, esta capacidade desaparece aos oito meses de idade, a menos que medren nun ambiente bilingüe.

Nos experimentos con videos sen voz de persoas falando alternativamente, Francés e Inglés -as dúas principais linguas do Canadá- Whitney Weikum investigador da Universidade de Columbia Británica (UBC) descubriu que mesmo o máis novo dos nenos de entre catro a oito meses de idade prestaba máis atención se un orador alternaba as linguas.

Pistas Faciais

Incluso con seis meses de idade os bebés, mesmo aqueles de fogares monolingües, poden discernir visualmente as diferentes linguaxes, segundo un resumo da investigación, publicado esta semana na revista Science. Mais, con oito meses, os bebés de fogares monolingües xa non poden deducir cal é a lingua falada con simplemente ver o rostro do seu interlocutor, mentres que si son capaces os nenos en fogares bilingües. No estudo, os nenos miraron tres videos coa voz silenciada de voluntarios que pronunciaban frases en inglés e en francés. Os nenos en xeral ían perdendo o interese no video até que o falante mudaba para outra lingua, algo do que só poden ser conscientes a través de información visual. "Até agora sabíamos que os bebés poden recoñecer unha lingua mediante o ouvido", dixo Weikum, UBC Doutor en neurociencia que traballa no estudo co profesor de psicología Janet Werke. "Pero este é o primeiro estudo que amosa que os meniños están prontos para recoñecer distintas linguas utilizando só informacións visuais."

Beneficio bilingüe

Os resultados do estudo – experimentado con cinco grupos de nenos monolingües e bilingües Inglés -Francés -demostraron que os bebés que medran nun ambiente bilingüe "manteñen como vantaxe as habilidades necesarias para separar e aprender varios idiomas", di o resumo. É unha das moi "sorprendentes capacidades" que Weikum ten visto en meniños, que seguen a sorprender os investigadores. Estudos recentes descubriron que nenos expostos a lingua de signos desde unha idade temperá "balbucían" coas mans, e os recién nacidos son capaces de recoñecer a súa lingua materna. Pero Weikum insiste en que a partir dos oito meses só conserva esa habilidade visual os que medran nun ambiente bilingüe. "Os bebés que só escoitan e ven unha linguaxe non precisan desa capacidade, e a súa sensibilidade á información da linguaxe visual doutras linguas desaparece." Por suposto, engade Weikum, as pistas visuais dificilmente poden axudar a un neno a aprender unha lingua e agora o seu obxectivo é investigar cales son concretamente os xestos faciais que os nenos saben interpretar como propios dunha lingua ou doutra. Brian Byrne, da Universidade de Nova Inglaterra, Nova Gales do Sur, di que a investigación reforza a idea de que os nenos moi novos están moi predispostos á apredizaxe das linguas, moito antes de que comecen a falar. "O feito de que a capacidade de discriminar visualmente se atrofie se non é necesario o que nos di é que a aprendizaxe de linguas, ás veces, implica a perda de capacidades que existen no recém nacido: envellecen non é sempre facernos máis espertos", dixo.

NON SÓ EXTINGUIMOS AS BALEAS

O mundo xa perdeu o Manx na Illa de Man, o ubikh en Turquía e no ano pasado a derradeira falante do eyak, lingua vernácula de Alasca, Marie Smith Jones, morreu, levando a lingua aborixe con ela. A UNESCO (a axencia cultural da ONU) durante a presentación da última actualización do seu atlas lingüístico mundial declarou que das 6.900 linguas faladas no mundo, preto de 2.500 están ameazadas de extinción. Isto representa un

considerábel aumento sobre o atlas feito en 2001 que cifraba en 900 as linguas nesta crítica situación.

Para algúns expertos este alarmante aumento é debido máis ben ás mellores ferramentas de busca que hoxe temos para localizar linguas illadas e en perigo de supervivencia e non tanto a unha ameaza real de extinción de moitas linguas do mundo.

Mapa coas linguas en Europa recentemente extintas (marca en negro) e as máis ameazadas.

Noticia desanimadora

Aínda así temos motivos para o desalento. Hai 199 linguas con menos dunha ducia de falantes no mundo, incluído o Karaim que ten seis falantes en Ucraína e o Wichita, falado por 10 persoas no estado de Oklahoma en EUA. En Indonesia viven os catro últimos falantes de Lengilu. As perspectivas son mellores para outras 178 linguas que teñen de 10 a 150 falantes. O certo é que máis de 200 idiomas se extinguiron nas últimas tres xeracións, como o ubikh que calou para sempre en 1992, cando Tefvic Esenc finou; ou o Aasax en Tanzania, que desapareceu en 1976, e o Manx en 1974. India está no cumio da lista dos países con maior número de linguas ameazadas, 196 en total, seguida polos Estados Unidos que está a per-

der 192 e Indonesia, onde 147 están en perigo. O lingüista australiano Christopher Moseley, que liderou o equipo dos 25 expertos que realizaron o atlas, observou que os países ricos en diversidade lingüística, como a India e os Estados Unidos son os que tamén están afrontando a maior ameaza de extinción de linguas nos seus territorios.

Crisol de linguas

Segundo a UNESCO incluso a África sub-sahariana, expoñente da diversidade lingüística no mundo con arredor de 2.000 linguas, verá reducirse a súa riqueza en polo menos un 10 por cento durante o próximo século. Para a UNESCO hoxe no mundo, 538 linguas están en perigo crítico, 502 gravemente ameazadas, 632 definitivamente ameazadas e 607 teñen un futuro inseguro. Casos máis esperanzadores son os de Papúa Nova Guinea, o país coa maior diversidade lingüística do mundo con 800 linguas, que ten só 88 dialectos en perigo. Algunhas linguas están aínda mostrando sinais dun renacemento, como o Cornish, unha lingua celta falada en Cornualles, sur de Inglaterra, e o Sishee en Nova Caledonia. Os gobernos de Perú, Nova Celandia, Canadá, Estados Unidos e México tiveron éxito nos seus esforzos para evitar a desaparición de algunhas das súas linguas indíxenas en vías de extinción. Françoise Riviere, UNESCO Director-Adxunto, encomiou os esforzos dos gobernos que protexen a diversidade lingüística, pero engadiu que "as persoas teñen que ter orgullo de falar a súa lingua", para asegurar a súa supervivencia.